

Praha 17. 9. 2012

47

Spotřeba zdravotnických služeb v letech 2007–2011

Consumption of Health Services in the years 2007–2011

Souhrn

Tato Aktuální informace prezentuje vývoj spotřeby zdravotnických služeb v ČR za období 2007–2011 a pokus o stručné podchycení dopadu regulačních poplatků ve zdravotnictví po roce 2008.

Summary

This Topical Information presents the development of the consumption of health services from 2007 till 2011 in the Czech Republic and brings also an attempt on brief characterization of impact of regulatory fees in health care after the year 2008.

Spotřeba zdravotnických služeb

Na základě údajů z pravidelných statistických šetření ve zdravotnictví ÚZIS ČR shrnuje vývoj spotřeby zdravotnických služeb, zejména s ohledem na dopad regulačních poplatků zavedených s účinností od roku 2008. ÚZIS ČR se v této Aktuální informaci zabývá pouze indikátory zdravotnické statistiky podle odevzdaných výkazů statistického zjišťování rezortu MZ ČR, není oprávněn a nemá prostředky a pravomoci k hodnocení případných sociálních dopadů regulačních poplatků ve zdravotnictví. ÚZIS ČR nehodnotí ani inkaso regulačních poplatků, což mají ve své agendě zdravotní pojišťovny.

Ošetřovací dny v lůžkových zdravotnických zařízeních

Celkový počet ošetřovacích dnů v nemocnicích se v roce 2011 oproti roku 2010 snížil o 3,2 % na 15 281 121 dnů. V předchozích letech hodnoceného období od roku 2007 se počty ošetřovacích dnů v nemocnicích dlouhodobě rovněž snižovaly, s výjimkou nepatrného nárůstu 0,1 % v roce 2009, a celkový pokles počtu ošetřovacích dnů v nemocnicích oproti roku 2007 činil 9,2 %. V roce 2008, kdy byly zavedeny regulační poplatky ve zdravotnictví, se počet ošetřovacích dnů v lůžkových zdravotnických zařízeních (ZZ) snížil o 4,4 % oproti roku 2007.

V roce 2007 působilo v ČR 192 nemocnic se 63 662 lůžky a v roce 2011 celkem 189 nemocnic se 60 336 lůžky. Vliv dopadu regulačních poplatků za hospitalizaci v nemocnicích je tedy možno považovat spíše za mírný a působící současně se snahou o postupné snižování lůžkového fondu nemocnic. V relaci počtu ošetřovacích dnů k počtu obyvatel se tento ukazatel snížil z 1,63 ošetřovacích dnů v nemocnicích na 1 obyvatele v roce 2007 na 1,46 ošetřovacích dnů na 1 obyvatele v roce 2011. Zavedení regulačních

poplatků v lůžkové péči v roce 2008 bylo zřejmě pouze jedním z dalších faktorů v dlouhodobém procesu snižování počtu ošetrovacích dnů v nemocnicích.

Počty ošetrovacích dnů ve specializovaných ústavech (LDN, léčebny TBC, psychiatrické léčebny, rehabilitační ústavy, ostatní odborné léčebny, ozdravovny) rovněž dlouhodobě průběžně klesaly i před zavedením regulačních poplatků ve zdravotnictví. V období 2007–2011 se celkový počet ošetrovacích dnů ve specializovaných ústavech snížil na 97,6 % úrovně roku 2007. I zde je nutno tyto údaje vidět v kontextu změn ve struktuře a počtu ústavů. V roce 2007 fungovalo celkem 129 specializovaných ústavů se 21 647 lůžky, zatímco v roce 2011 celkem 135 ústavů se 21 071 lůžky.

V lázeňských léčebnách jsou od roku 2008 zpoplatněny regulačním poplatkem pobytu hrazené veřejným zdravotním pojištěním v rámci komplexní lázeňské péče (KLP). Pokles počtu ošetrovacích dnů mezi léty 2007/2008 u KLP, který činil 5,1 %, byl v letech 2009 a 2010 prakticky dorovnán zpět na úroveň 2007 (v roce 2007 bylo 2 819 tis. ošetrovacích dnů, v letech 2009 a 2010 srovnatelné počty). V roce 2011 se však opět dostavil pokles na 2 606 tis. ošetrovacích dnů zřejmě v souvislosti s úspornými opatřeními systému veřejného zdravotního pojištění. Počty lázeňských léčebeň a počty lázeňských lůžek jsou dlouhodobě relativně stabilní spíše s tendencí růstu.

Počty ošetrovacích dnů celkem za segment zdravotnických služeb v lůžkových ZZ celkem se v roce 2011 oproti roku 2010 snížil celkově o 2,7 %, za období od roku 2007 to bylo snížení celkově o 7,2 %. Poměr počtu ošetrovacích dnů na 1 obyvatele, který byl v lůžkových ZZ uplatňujících regulační poplatky za lůžkovou péči 2,58 v roce 2007, se snížil na 2,35 ošetrovacích dnů na 1 obyvatele v roce 2011. Podobně jako u výše uvedeného závěru u nemocnic je možno odvodit, že dopad regulačních poplatků v roce 2008 u spotřeby zdravotnických služeb v lůžkových zdravotnických zařízeních vyjádřené počtem ošetrovacích dnů pouze mírně zrychlil trend minulých let.

Počty ošetření na lékařské službě první pomoci (LSPP)

Se zavedením regulačního poplatku 90 Kč v roce 2008 poklesly počty ošetření na LSPP pro dospělé o 41,1 % oproti roku 2007. Počty ošetření na LSPP pro děti a dorost poklesly ve stejném období o 25,0 %, počty ošetření na LSPP stomatologické o 36,7 %. Tento pokles byl bezesporu z velké části způsobem zavedením systému regulačních poplatků. Za celé posuzované období 2007 až 2011 zůstává toto podstatné snížení počtu ošetření v rámci LSPP zachováno. Počty ošetření na LSPP pro dospělé v roce 2011 byly o 53,5 % nižší než v roce 2007 a počty ošetření na LSPP pro děti a dorost o 24,8 % nižší. Výjimkou je LSPP stomatologická s poklesem za celé období do roku 2011 pouze na 95,3 % počtu roku 2007. Toto srovnávání se týká pouze celkových počtů ošetření na LSPP podle odevzdaných statistických výkazů a nezabývá se místní a časovou dostupností LSPP.

Počet událostí řešených zdravotnickou záchrannou službou na základě tísňové výzvy vzrostl v období 2007 až 2011 ze 686 tisíc případů na 811 tisíc případů.

Počty ambulantních ošetření

Celkové počty ambulantních ošetření/vyšetření (bez stomatologie, bez LSPP) v roce 2008 poklesly o 17 % oproti roku 2007, zatímco v předešlých letech se tyto počty snižovaly pouze o 2–3 procenta ročně. Do roku 2011 došlo opět k růstu počtu ambulantních ošetření/vyšetření o 8,5 % na celkový počet 116 056 tis. v roce 2011. Počty stomatologických ambulantních ošetření bez LSPP se v období 2007–2011 pohybovaly v úrovni nad 19 miliónů ošetření ročně a snížily se celkově o 4,7 % oproti roku 2007. Počty návštěv ve stomatologických ambulancích se zavedením regulačních poplatků od roku 2008 nezaznamenaly výrazný pokles srovnatelný s poklesem návštěv u jiných ambu-

lantních oborů. Důvodem může být i určitá již zažitá tichá akceptace nutné spoluúčasti při návštěvě zubní ordinace.

V tabulkové části jsou celkové počty ambulantních ošetření předkládány s určitým zjednodušením včetně preventivních vyšetření a včetně případných výkonů mimo zdravotní pojištění.

Recepty v zařízeních lékárenské péče

Počet receptů přijatých v zařízeních lékárenské péče v roce 2007 dosáhl cca 90 mil. kusů. V roce 2008 došlo ke snížení na necelých 69 mil. ks, což je cca 76,5 % roku 2007. V dalších letech následoval mírný růst až na 73,9 mil. ks za rok 2011, což je 82,1 % počtu roku 2007.

Z celkového počtu receptů za rok 2007 bylo k plné nebo částečné úhradě zdravotním pojištěním cca 81,1 mil. ks. Po poklesu těchto receptů na cca 59,4 mil. ks v roce 2008 došlo opět k mírnému vzestupu, takže v roce 2011 bylo v zařízeních lékárenské služby předloženo pacienty cca 64,9 mil. ks receptů s plnou nebo částečnou úhradou z veřejného zdravotního pojištění. I přes nárůst počtu receptů k tíži veřejného zdravotního pojištění v dalším období je tento ukazatel v roce 2011 o 20 % nižší než v roce 2007.

Regulační poplatky a ekonomika

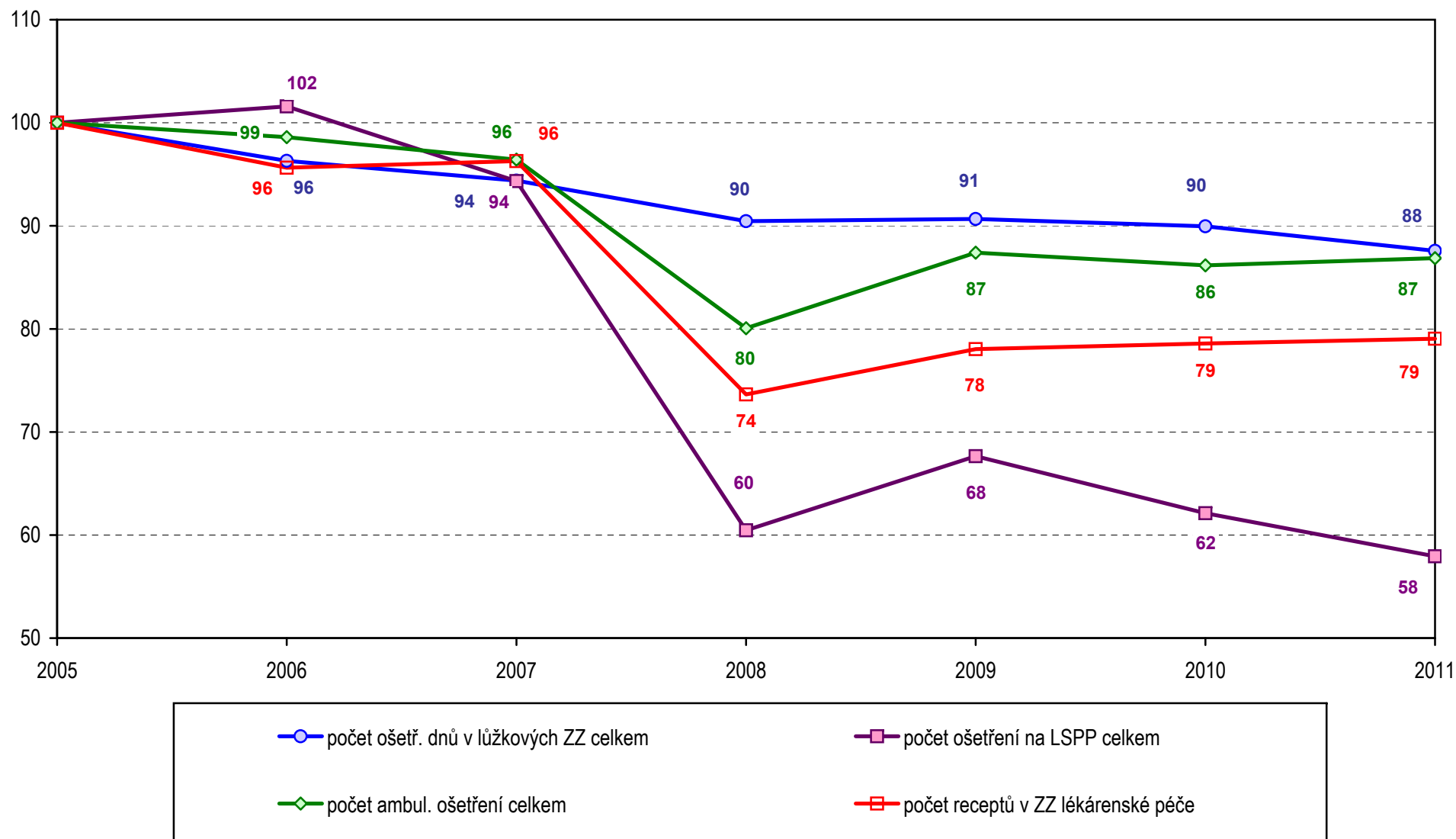
Podle „*Souhrnného hodnocení vývoje hospodaření veřejného zdravotního pojištění*“, (MZ ČR a MF ČR) docházelo v období 2007–2011 k nárůstům celkové sumy úhrad veřejného zdravotního pojištění. Celkové náklady zdravotních pojišťoven na zdravotní péči se do roku 2011 zvýšily o 21 % a dosáhly 219 891 mil. Kč.

Podle zjištění ČSÚ přesáhlo v období 2008–2010 inkaso regulačních poplatků ve zdravotnictví každoročně 5,5 mld. Kč, konkrétně se částky pohybovaly v rozmezí od 5 571 mil. Kč do 5 780 mil. Kč. Výši inkasa regulačních poplatků za rok 2011 lze předpokládat srovnatelnou s předcházejícími roky.

Je pravděpodobné, že v případě nezavedení regulačních poplatků by si udržení systému financování zdravotnictví vyžadovalo jiné dodatečné zdroje. Jako regulační zafungovaly poplatky jednoznačně u návštěv na pohotovosti a u receptů na léčivé přípravky. U ambulantních zdravotnických služeb a zdravotnických služeb v lůžkových ZZ zřejmě jen zdůraznily trend postupného snižování z minulých let.

Vypracoval: Ing. Ivan Popovič

Využití zdravotnických služeb 2005–2011 (zdroj: ÚZIS ČR)

Počty ošetřovacích dnů a ošetření	2007	2008		2009		2010		2011		
	absolutně	absolutně	2007 = 100	absolutně	2008 = 100	absolutně	2009 = 100	absolutně	2010 = 100	2007 = 100
počet ošetř. dnů v nemocnicích	16 822 290	16 078 941	95,6	16 096 784	100,1	15 791 717	98,1	15 281 121	96,8	90,8
počet ošetř. dnů ve spec. ústavech	6 968 586	6 747 068	96,8	6 647 861	98,5	6 760 333	101,7	6 800 812	100,6	97,6
počet ošetř. dnů v lázeňských léčebnách (KLP)	2 818 764	2 675 130	94,9	2 816 164	105,3	2 810 646	99,8	2 606 050	92,7	92,5
celkem ošetř. dnů v lůžkových ZZ	26 609 640	25 501 139	95,8	25 560 809	100,2	25 362 696	99,2	24 687 983	97,3	92,8
počet ošetření na LSPP - dospělí	786 217	463 092	58,9	509 799	110,1	439 692	86,2	365 593	83,1	46,5
počet ošetření na LSPP - děti, dorost	389 482	291 950	75,0	321 655	110,2	295 199	91,8	292 995	99,3	75,2
počet ošetření na LSPP - stomatologie	187 598	118 728	63,3	146 124	123,1	162 866	111,5	178 774	109,8	95,3
počet ošetření na LSPP celkem	1 363 297	873 770	64,1	977 578	111,9	897 757	91,8	837 362	93,3	61,4
počet ambulantních ošetření (bez LSPP, bez stomatologie)	128 832 755	106 968 058	83,0	116 773 047	109,2	115 129 814	98,6	116 056 407	100,8	90,1
počet ambulantních ošetření stomatologie (bez LSPP)	20 355 980	19 596 189	96,3	19 156 777	97,8	19 320 385	100,9	19 390 182	100,4	95,3

Zdroj: ÚZIS ČR

Počty receptů, náklady na léčiva, úhrady léčiv	2007	2008		2009		2010		2011		
	absolutně	absolutně	2007 = 100	absolutně	2008 = 100	absolutně	2009 = 100	absolutně	2010 = 100	2007 = 100
počet receptů v zařízeních lékárenské péče	90 001 816	68 841 223	76,5	72 946 273	106,0	73 463 532	100,7	73 895 742	100,6	82,1
z toho recepty k plné nebo částečné úhradě zdrav. pojištěním	81 104 878	59 423 284	73,3	63 060 055	106,1	64 173 224	101,8	64 907 468	101,1	80,0
úhrady zdrav. pojištěven za léčiva na recept v mil. Kč	33 568	32 748	97,6	36 666	112,0	34 251	93,4	34 134	99,7	101,7
průměrná úhrada zdrav. pojištěven na recept v Kč ¹⁾	414	551	133,2	558	101,3	534	95,7	526	98,5	127,1
doplatky pacientů k receptům celkem v mil. Kč	7 835	8 382	107,0	8 435	100,6	8 981	106,5	9 122	101,6	116,4
průměrný doplatek pacienta na 1 recept v Kč ¹⁾	87	122	140,1	116	95,1	122	105,2	123	100,8	141,3
volný prodej léčiv v zařízeních lékárenské péče celkem v mil. Kč	6 067	6 781	111,8	6 946	102,4	6 928	99,7	7 092	102,4	116,9
náklady na distribuovaná léčiva celkem v mil. Kč	50 113	52 799	105,4	58 307	110,4	59 037	101,3	58 928	99,8	117,6

¹⁾ Úhrady zdravotních pojištěven jsou v přepočtu k receptům plně nebo částečně hrazeným zdravotním pojištěním, doplatky pacientů jsou ve vztahu k celkovému počtu receptů, tedy včetně receptů plně hrazených pacientem, roky 2008 až 2011 včetně poplatků za položku na receptu.

Zdroj: MZ ČR (úhrady zdrav. pojištěven), SÚKL (náklady na distribuovaná léčiva v cenách výrobce), ostatní ÚZIS ČR.